

MOZAIKOK

A MAGYAR NYELVHASZNÁLATBÓL

Szerkesztette:

Karmacsi Zoltán – Márku Anita – Tóth-Orosz Enikő

MOZAIKOK A MAGYAR NYELVHASZNÁLATBÓL

2022

A Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont 2021-ben ünnepelte fennállásának 20. évfordulóját. Az elmúlt két évtizedben számos, az egész Kárpát-medencére is kiterjedő kutatási programban vettünk és veszünk részt. A nemzetközi kutatási projekteken kívül az intézetnek belső kutatásai és kutatóinak saját kutatási programjai is vannak. Főbb kutatási témáink: Ukrajna nyelvpolitikájának elemzése; többnyelvűség Kárpátalján; Kárpátalja nyelvi tájképe.

A kerek évforduló apropóján azonban nem egy átfogó, eddigi kutatásainkat összegző tanulmánykötettel jelentkeztünk, úgy érezzük, „fiatalok” vagyunk még a nagy számadáshoz, a múltba révedő visszatekintéshez, így a *Tanulmányok a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont kutatásaiból (I–V.)* sorozat korábbi köteteihez híven inkább a jelenleg is futó projektjeink részeredményeit, valamint az Intézettel együttműködő kutatópartnereink tanulmányait publikáljuk.

Mozaikok a magyar nyelvhasználatból

*Tanulmányok a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont
kutatásaiból VI.*

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont

Mozaikok a magyar nyelvhasználatból

*Tanulmányok a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont
kutatásaiból VI.*

Szerkesztette:

Karmacsi Zoltán – Márku Anita – Tóth-Orosz Enikő

Termini Egyesület
Törökbálint, 2022

Karmacsi Zoltán – Márku Anita – Tóth-Orosz Enikő szerk.: *Mozaikok a magyar nyelvhasználatból. Tanulmányok a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont kutatásaiból VI.* Törökbálint: Termini Egyesület, 2022.

A Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont 2021-ben ünnepelte fennállásának 20. évfordulóját. Az elmúlt két évtizedben számos, az egész Kárpát-medencére is kiterjedő kutatási programban vettünk és veszünk részt. A nemzetközi kutatási projekteken kívül az intézetnek belső kutatásai és kutatóinak saját kutatási programjai is vannak. Főbb kutatási témáink: Ukrajna nyelvpolitikájának elemzése; többnyelvűség Kárpátalján; Kárpátalja nyelvi tájképe. A kerek évforduló apropóján azonban nem egy átfogó, eddigi kutatásainkat összegző tanulmánykötettel jelentkeztünk, úgy érezzük, „fiatalok” vagyunk még a nagy számadáshoz, a múltba révedő visszatekintéshez, így a *Tanulmányok a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont kutatásaiból (I–V.)* sorozat korábbi köteteihez híven inkább a jelenleg is futó projektjeink részeredményeit, valamint az Intézettel együttműködő kutatópartnereink tanulmányait publikáljuk.

LEKTORÁLTA:

Dr. Ferenc Viktória – II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (Beregszász),
Nemzetpolitikai Kutatóintézet (Budapest)

Dr. Kész Margit – II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (Beregszász)

Dr. Szoták Szilvia – Budapesti Metropolitan Egyetem és Károli Gáspár Református
Egyetem (Budapest)

A kiadvány megjelenését a *MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA* támogatta.

Tördelés: *Tóth-Orosz Enikő*

Borító: *Márku Anita*

A borítón Makó András *Ganz-MÁVAG: Nő azúrban* c. fotója látható.

ISBN 978-615-81834-2-0 (print)

ISBN 978-615-81834-3-7 (e-book)

© A szerzők, 2022

© A szerkesztők, 2022

Tartalom

Előszó	7
Nyelvi tájkép	
<i>Csernicskó István – Hires-László Kornélia – Tóth-Orosz Enikő</i> Helységnevtáblák nyelvi sokszínűsége Kárpátalján.....	11
<i>Hires-László Kornélia – Máté Réka – Tóth-Orosz Enikő</i> Kereskedelmi egységek nyelvi tájképe: kárpátaljai román- és magyarlakta települések példája alapján	36
Nyelvhasználat	
<i>Beregszászi Anikó – Karmacsi Zoltán – Márku Anita</i> A magyar mint idegen nyelv tanítás helyzete és jövője Kárpátalján	57
<i>Gazdag Vilmos</i> A Kárpátaljáról Magyarországra költözöttek nyelvi értékítéleteiről, kétnyelvűséghez és kölcsönnyelvhasználatához való viszonyáról	66
<i>Dudics Lakatos Katalin – Csurman-Puskás Anikó</i> Néhány adat a kárpátaljai magyar iskolások nyelvhasználatáról (2000–2018).....	79
<i>Lechner Ilona</i> AZ ERKÖLCS ÉLŐLÉNY fogalmi metafora nyelvi manifesztációja a magyar nyelvben	89
<i>Askar Mambetaliev</i> Attitudes Toward Language Policy Models Among Foreign Applicants to Hungarian Universities	104
Digitális kompetenciák	
<i>Sütő Krisztina – Márku Anita</i> Digitális kompetenciák: az információs-zűrés kérdései és az álhírekhez való viszonyulás a Beregszászi járás internetezői körében.....	121
<i>Bárány Erzsébet – Fábíán Márta – Lechner Ilona – Huszti Ilona</i> A 2020. évi tavaszi és őszi távoktatás a Rákóczi-főiskolán: tapasztalatok, vélemények, tanulságok	135

Narratívák

Fedinec Csilla

A magyar–ukrán alapszerződés néhány aspektusa 155

Kész Réka

Határnyitás a kárpátaljai magyarok rendszerváltás-narratíváiban 166

Bárány Erzsébet – Beregszászi Anikó – Gazdag Vilmos

Pista bácsi szárnyai alatt. Kótyuk István munkásságának jelentősége és szerepe a kárpátaljai magyar tudományosságban és anyanyelvi nevelésben..... 179

Recenziók

Dudics Lakatos Katalin

Bárány Erzsébet szerk.: Balczyk Emil – nyelvész, költő, tanár 189

Máté Réka

Borbély Anna szerk.: Nemzetiségi nyelvi tájkép Magyarországon..... 192

Szakál Imre

Mire (lehetne) jó a nyelvpolitika Ukrajnában? 196

Dobsa Beáta

Csernicskó István, Hires-László Kornélia, Karmacsi Zoltán, Márku Anita,
Máté Réka és Tóth-Orosz Enikő: A magyarok és a magyar nyelv Kárpátalján 200

Dobsa Beáta

Fedinec Csilla – Csernicskó István: Nyelvi kirakós Kárpátaljáról 205

Mairamgul Zhumabaeva

István Csernicskó, Kornélia Hires-László, Zoltán Karmacsi, Anita Márku,
Réka Máté and Enikő Tóth-Orosz: Ukrainian language policy gone astray 209

A kötet szerzői..... 213

Helységnévtáblák nyelvi sokszínűsége Kárpátalján*

Csernicskó István – Hires-László Kornélia – Tóth-Orosz Enikő

1. Bevezetés

A Szovjetunió széthullását követően az ukrán nyelvpolitika lehetőséget adott a korábban szlávosított kárpátaljai történelmi településnevek visszaállítására, ennek köszönhetően az 1990-es években a legtöbb magyarok és románok által lakott település visszakapta magyar és román nevét (Beregszászi 2004, Csernicskó 2013: 317, Dobos 2021). Az 1989-es nyelvtörvény¹ megengedte, a 2012-es nyelvtörvény² pedig előírta a földrajzi nevek kisebbségi nyelven is történő kihelyezését. Az 1980-as végén, az 1990-es évek elejétől Kárpátalján több magyarul lakta település határában jelent meg a kétnyelvű, ukrán–magyar helységnévtábla (Beregszászi 1997, 2005). Az évek során eltulajdonított táblák helyére 2001 nyarán a közútkezelő szintén kétnyelvű helységnévtáblákat helyezett ki.³ Több önkormányzat döntött úgy, hogy a hivatalos közútjelző névtáblák mellett saját, egyedi településnév-táblát is készítet. Ennek eredményeképp gyakran előfordul, hogy egy-egy településnek kettő, vagy akár három különböző stílusú, típusú helynévtáblája is van: a hivatalos mellett a kárpátaljai magyar érdekvédelmi szervezetek vagy a helyi önkormányzat által kihelyezett nem hivatalos táblákkal is találkozhatunk (Csernicskó 2019: 119–122).

Az Ukrajna által is ratifikált⁴ *Keretegyezmény a nemzeti kisebbségek védelméről*⁵ 11. cikk 3. pontja szerint „Olyan körzetekben, amelyek hagyományosan nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek által jelentős számban lakottak”, a dokumentumot ratifikáló államok törekedni fognak arra, hogy „a hagyományos helységneveket, utcaneveket és egyéb, a közösség számára szánt földrajzi megjelöléseket a kisebbség nyelvén is kiírják,

* Készült az MTA Domus Programja támogatásával (2021).

¹ Bővebben lásd: Beregszászi–Csernicskó 2003. A törvény: Закон України «Про мови в Українській РСР». <https://bit.ly/3GLTQvJ>

² Bővebben lásd: Beregszászi–Csernicskó–Ferenc 2014, Tóth–Csernicskó 2014: 90–93. A törvény: Закон України «Про засади державної мовної політики». <https://bit.ly/3LxbHKE>

³ Négy járásban újra állnak a falutáblák. <https://bit.ly/3HOFE6q>

⁴ Закон України «Про ратифікацію Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин», 1997. <https://bit.ly/3BfscpK>

⁵ <https://rm.coe.int/16800c1308>

ha megfelelő igény van ilyen jelzésekre”. Kárpátalján minden kétséget kizáróan van igény a földrajzi nevek kisebbségi nyelveken történő feltüntetésére (Beregszászi 1996).

Ukrajna a *Regionális vagy kisebbségi nyelvek európai kartáját*⁶ is ratifikálta.⁷ A ratifikációs törvény szerint Ukrajna vállalta a nemzetközi dokumentum 10. cikk 2. része g pontjának alkalmazását is, mely szerint „Azon helyi és regionális hatóságokat illetően, melyek területén a regionális vagy kisebbségi nyelveket használók száma az alábbi intézkedéseket indokolja, a Felek vállalják, hogy megengedik és/vagy bátorítják (...) a helyneveknél a regionális vagy kisebbségi nyelveken hagyományos és helyes formák használatát vagy elfogadását, ha szükséges, a hivatalos nyelv(ek) szerinti elnevezésekkel együttesen használva”.

2019. április 25-én Ukrajna Legfelsőbb Tanácsa elfogadta „Az ukrán mint államnyelv funkcionálásának biztosításáról” című törvényt.⁸ A jogszabály 41. cikk 1. pontja előírja, hogy Ukrajnában a földrajzi nevek, valamint a terek, sugárutak, utcák, egyéb közterületi megnevezések, hidak stb. megnevezése ukrán nyelvű. A 41. cikk 2. pontja azt írja elő, hogy a földrajzi neveket más nyelvekre az ukrán nyelvből írják át (transzliterálják) más nyelvekre. Ez például azt jelenti, hogy az ukrainai iskolákban használatos magyar nyelvű tankönyvekben az ukrán főváros, *Kiïv* nevét nem lehet a magyar nyelv hagyományai szerint *Kijev* formában használni, hanem csak a *Kyiv* változat használható a magyar nyelvű szövegben is.

Az idézett 41. cikk 4. pontja azt is előírja, hogy a földrajzi neveket tartalmazó táblákon (például a települések névtábláin vagy utcaneveket bemutató feliratokon) a feliratok kötelezően ukrán nyelvűek. Az ukrán nyelvű felirat alatt vagy attól jobbra (kisebb betűmérettel) az adott földrajzi név latin betűs átíratban is megjeleníthető. Ez a rendelkezés kizárja a földrajzi nevek (városnevek, falvak megnevezése, utcák, terek neve, folyók vagy hegyek neve stb.) megnevezéseinek hagyományos használatát regionális vagy kisebbségi nyelveken. Mindez azt jelenti, hogy a magyarul több száz éve használatos Ungvár, Beregszász, Munkács, Nagyszőlős stb. városnevek helyett a törvény alapján csak a hivatalos ukrán név átírásaként, vagyis csupán ilyen formában jelenhet meg ezeknek a településeknek a megnevezése a névtáblákon: *Uzhhorod, Berehove, Mukachevo, Vynohradiv*. Ez jelentős visszalépés a korábbi és a jelenlegi gyakorlathoz képest, hiszen korábban közel száz kárpátaljai település névtábláján szerepel az ukrán nyelvű felirat mellett a település hagyományos magyar megnevezése is.

A 2019-es államnyelvi törvény rendelkezései – amint a fentebb idézett nemzetközi dokumentumokból látható – nem egyeztethetők össze Ukrajna nemzetközi kötelezettségvállalásaival (Brenzovics et al. 2020, Csernicskó et al. 2020).

⁶ <https://bit.ly/3LGPSZh>

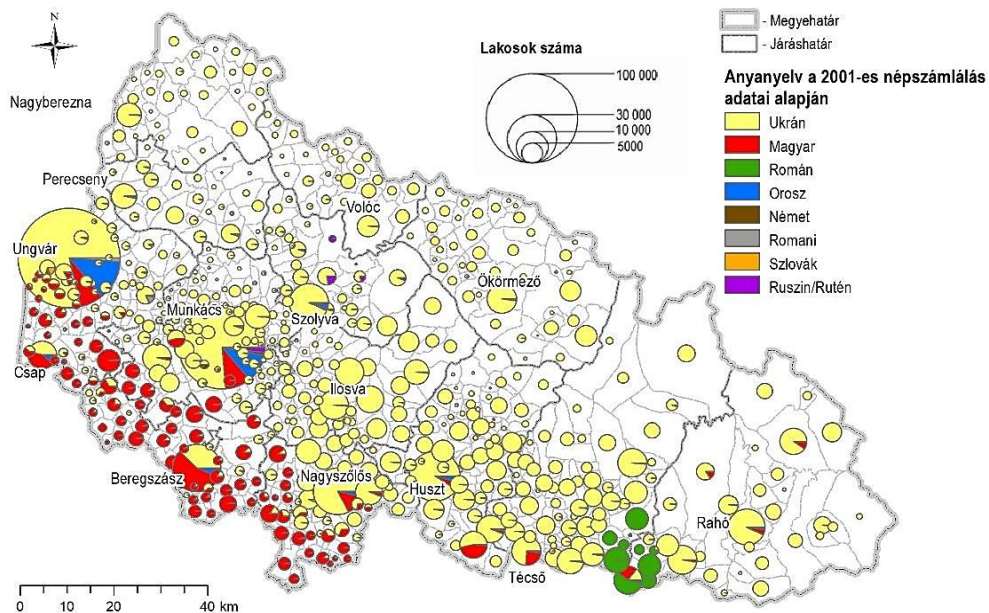
⁷ Закон України «Про ратифікацію європейської хартії регіональних мов або мов меншин.» <https://bit.ly/3SEQlga>

⁸ Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної.» <https://bit.ly/369OIVM>

2. Demográfia és közigazgatás

Az 1991-ben függetlenné váló Ukrajna első és máig egyetlen népszámlálása 2001-ben történt.⁹ A népszámlálás adatai is megerősítették azt a tényt, hogy Kárpátalja soknemzetiségű régió, hisz az adatfelvétel során több mint száz nemzetiséget regisztráltak, ám csak nyolc aránya haladta meg az össznépességen belül a 0,1%-ot (Molnár D. 2018: 150, 2021a: 41). A népszámlálási adatok alapján Kárpátalja lakosságának 80,5%-a ukrán, míg 12,1%-a (151 516 fő) magyar nemzetiségűnek vallotta magát (Molnár–Molnár D. 2005: 20–21). A magukat magyar anyanyelvűnek vallók száma valamivel magasabb volt: 158 729 fő, 12,65% (Csernicskó 2013: 35). A magyar nemzetiségűek után a második legnagyobb nemzeti kisebbség a román: 32 152 fő (2,6%) vallotta magát román nemzetiségűnek (Molnár D. 2018: 150, 2021a: 42), 32 224 fő pedig a román nyelvet nevezte meg anyanyelveként (Beregszászi–Csernicskó–Ferenc 2014: 10). A magyar és a román ajkú lakosság mellett néhány településen jelentős számú orosz, német és szlovák anyanyelvű is él (1. térkép).

1. térkép. A lakosság anyanyelvi összetétele Kárpátalján településenként a 2001-es census adatai alapján

Forrás: Csernicskó et al. 2021: 21; készítette: Molnár D. István.

⁹ <http://www.ukrcensus.gov.ua/>

Ukrajna Legfelsőbb Tanácsa 2015-ben elfogadta az *Önkormányzatok önkéntes egyesüléséről szóló törvényt*,¹⁰ mellyel kezdetét vette az ukrán közigazgatási vagy más néven decentralizációs reform. A reform következtében a helyi városi és falusi önkormányzatoknak egyesült területi közösségekbe (ukránul: об'єднання територіальних громад, rövidítve ОТГ, magyarul OTH), más néven kistérségekbe (hromáda) kellett szerveződniük. A Legfelsőbb Tanács 2020. július 17-én megszavazta *A járások létrehozásáról és megszüntetéséről szóló rendeletet*,¹¹ mellyel a decentralizációs folyamat jogi szabályozása lezárult (Cserniczkó et al. 2021: 112).

2020 őszeig a magyar anyanyelvűek aránya 4 járásban (Beregszászi, Munkácsi, Nagyszőlősi és Ungvári), 2 megyei alárendeltségű városban (Beregszász, Csap), 2 járási székhelyen (Nagyszőlős, Técső), valamint 69 falusi, nagyközségi önkormányzat területén (106 faluban, nagyközségben) érte el a teljes lakosság számának legalább 10%-át (Beregszászi–Cserniczkó–Ferenc 2014: 12). A román anyanyelvűek aránya 2 járásban (Técsői, Rahói), illetve 7 helyi önkormányzat területén (összességében 10 helységben) érte¹² el a 10%-ot: Bila Cerkva (Tiszafejéregyház), Vodicja (Kisapsa)¹³, Hlibokij Potyik (Szorospaták), Szerednye Vogyane (Középpapsa), Gyibrova (Alsóapsa), Aknaszlatina és Topcsinó (Beregszászi–Cserniczkó–Ferenc 2014: 11). Az ungvári járási Órdarma községben a lakosság 18,76%-a 2001-ben szlovák anyanyelvűnek vallotta magát.¹⁴ A németet anyanyelvként beszélők aránya csupán 2 községi tanács területén (Alsőschönborn és Pósháza) haladta meg a 10%-os arányt, s emellett két további településen is, ám ezek olyan községi tanácshoz tartoztak, melyek területén összességében nem volt meg a legalább 10%-nyi német ajkú lakos (Beregszászi–Cserniczkó–Ferenc 2014: 11).

A decentralizációnak nevezett (lásd Cserniczkó–Márku 2021: 420–422) közigazgatási reform következtében 2020-ban Kárpátalja 13 járása helyén 6 járás (Ungvári, Munkácsi, Beregszászi, Huszti, Técsői és Rahói járás) maradt, míg a korábbi 337 helyi önkormányzat 64 kistérségbe szerveződött (2. térkép, Cserniczkó et al. 2021: 112, Molnár D. 2021b).

A magyar lakosság részaránya a járásokban és a településegyesülésekből létrejövő kistérségekben is csökkent. A decentralizációs reform következtében kialakult Beregszász központú járás a korábbi Beregszászi járás, két korábbi munkácsi járási település, illetve az ukrán többségű Nagyszőlősi járás, valamint az Ilosvai járás néhány településének összevonásából jött létre, így a magyar lakosság aránya körülbelül 42,1%-ra csökkent (Molnár D. 2021b: 250), ezzel megszűnt az egyetlen magyar többségű járás Ukrajnában. Az Ungvári és Munkácsi járásban is jelentősen csökken a magyarok részaránya: az előbbiben 33,4%-ról 13,9%-ra, míg az utóbbiban 12,7%-ról 5,9%-ra. Az új Huszti

¹⁰ Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». <https://bit.ly/3uJA3Lo>

¹¹ Постанова Верховної Ради України «Про утворення та ліквідацію районів». <https://bit.ly/3uL2xUF>

¹² A települések szintjén mai napig a 2001-es népszámlálási adatokban rögzített arányok az aktuálisak, változások csupán a kistérségek és az új járások etnikai összetételében figyelhető meg.

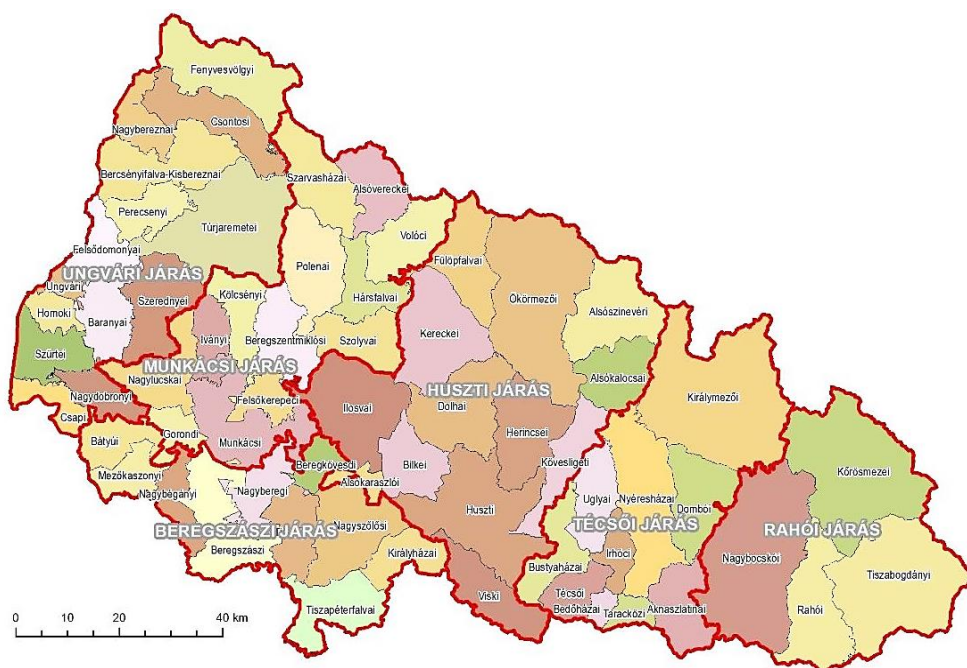
¹³ Kisapsán 2001-ben a román anyanyelvűek aránya csupán 1,22% volt, de a közigazgatásilag hozzá tartozó Plajuc lakosságának 78,23%-a román anyanyelvűnek vallotta magát. Így az önkormányzat területén a román anyanyelvűek lakossága 25,80% volt.

¹⁴ <https://database.ukrcensus.gov.ua/>

járásban 2,0%, a Técsőiben 2,8%, a Rahóiban 3,6% lett a magyarok aránya (Molnár D. 2021b: 250–251).

A románok többsége a járashatárok módosulásával a Técsői járáshoz került, a járás lakosságának 16,8%-át alkotják (Molnár D. 2021b: 251). A magyarok 10, a románok 1 kistérségben alkotnak többséget (Molnár D. 2021b: 251). A szlovák és német ajkú lakossággal is rendelkező települések olyan közigazgatási egységekhez kerültek, ahol arányuk nem haladja meg a 10%-ot.

2. térkép. Kárpátalja járási felosztása és kistérségei a 2020-as közigazgatási reformot követően

Forrás: Molnár D. 2021c.

3. A helységnév- és üdvözlőtáblák

3.1. A helységnév- és üdvözlőtáblák típusai

Kárpátalján járva-elve több típusú helységnévtábla figyelhető meg a városok és falvak határaitban. A leggyakoribbak a hivatalos szervek (pl. állami közútkezelő cég) által kihe-lyezett sablonszerű névtáblák, melyeken fehér alapon fekete felirat hirdeti a település lakott területének kezdetét és végét (1. kép).

1. kép. Csap város hivatalos kétnyelvű névtáblája

A hivatalos névtáblák mellett több településnek is van egyedi helységnév- és üdvözlőtáblája is, melyeket például a helyi önkormányzat állíttatott. Ezek a táblák a kivitelezés, forma és szöveg szempontjából változatos képet mutatnak: van, hogy csak a település neve olvasható a táblán, másról a név mellett üdvözlő- és elköszönő szöveg is helyett kapott. Gyakori a település címerének a feltüntetése, de előfordul, hogy a helyi nevezetesség jelenik meg valamilyen formában a táblán (2. kép).

2. kép. Visk nagyközség egyedi magyar–ukrán nyelvű faragott helynévtáblája. A település magyar és ukrán megnevezése mellett a táblán megjelenik a nagyközség címerállata (lépő szarvas), továbbá Visk első említésének dátuma

A régió magyarlakta településein egy harmadik típusú helynév- és üdvözlőtábla is megjelenik. A kárpátaljai magyarság két érdekképviseleti kulturális szervezete, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) és az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) egyaránt nagy hangsúlyt fektet arra, hogy magyar vonatkozású emléktáblákkal, magyar nyelvű feliratokkal töltsék ki a szimbolikus teret (Csernicskó 2019: 119). Mindkét szervezet ukrán–magyar nyelvű helységnév- és üdvözlőtáblákat készíttetett és adományozott a magyar településeknek. A két tábla bár formájában különbözik, közös vonása, hogy minden esetben ukrán–magyar kétnyelvű, továbbá megjelenik rajta a település címe (Csernicskó 2019: 119). Mivel a két politikai érdekvédelmi szervezetre egészen 2014-ig éles politikai szembenállás és vetélkedés volt jellemző, a táblák mondhatni tudatják a településekre érkezőkkel, hogy a község KMKSZ vagy UMDSZ szimpatizánsnak számított-e a kihelyezés körüli években (Csernicskó 2013: 321–322, 2019: 119, Karmacsi 2014a: 92). Vannak persze olyan helységek is, melyek határában a hivatalos névtábla mellett mindkét konkurens magyar szervezet táblája megtalálható (Csernicskó 2019: 120). Ilyen például Eszény községe (3. és 4. kép).

3. és 4. kép. Eszény község nem hivatalos helynév- és üdvözlőtáblái. Balra a KMKSZ, jobbra az UMDSZ által állíttatott tábla látható

Szintén a magyar települések sajátossága, hogy egy-egy községben a cirill és latin betűs helynévtáblák mellett rovásírással is megjelenik a településnév. A rovásírással jelölt helységnévtáblák 2010-ben kezdtek megjelenni Kárpátalja magyarlakta településeinek határában,¹⁵ rendszerint (jobboldali elkötelezettségű) magyarországi civil szervezetek vagy a

¹⁵ <https://bit.ly/3JnGtUb>

Jobbik Magyarországért politikai párt közreműködésével (Csernicskó 2019: 120). A rovásírásos feliratok többnyire a két érdekvédelmi szervezet valamelyike által állított nem hivatalos táblán kapnak helyett (5. kép), azonban arra is találunk példát, ahol a rovásírásos táblát a hivatalos közúti névtáblához rögzítették (6. kép). A rovásírásos táblák még hangsúlyosabban jelzik a magyarság jelenlétét a régióban (Csernicskó 2019: 120).

5. kép. Halábor község UMDSZ-es helységnev- és üdvözlőtáblája, fölötté rovásírásos felirat

6. kép. Kaszony hivatalos ukrán-magyar nyelvű névtáblája, alatta a piros-fehér-zöld rovásírásos tábla

3.2. A magyarlakta települések névtáblái

Kárpátalja legtöbb magyarlakta településének határában több helynévtábla is látható. A különböző típusú névtáblák gyakran egymás mögött, 2-3 méter távolságra helyezkednek el, de olykor előfordul, hogy a táblák között több tíz méternyi távolság is van. A legtöbb névtáblára az ukrán-magyar kétnyelvűség jellemző, a hivatalos szervek által kihelyezett névtáblákon azonban előfordul, hogy a helység magyar megnevezése helyett a település ukrán nevének latin betűs transliterációját tüntetik fel. Ez főképp a nemzetközi teher szállítmányozási útvonalak mentén jellemző (Karmacsai 2014b: 122–123).

A Beregszásztól nem messze elterülő Nagymuzsaly település bevezető útjain például 2008-ban a közútfenntartó által kihelyezett új táblákra a község neve az ukrán *Мужцево* „latinósítása” révén *Muzhiyevo* alakban került fel. Ismeretlenek azonban a transliterált változatot „eltüntették”, helyére festékszóróval írták fel a falu magyar megnevezését (7. kép, Csernicskó 2015: 76, 2019: 116). A településre érkezőket egészen 2021 nyaráig ez a tábla fogadta, 2021 nyarán azonban lecserélték a táblát, a régi helyére ukrán-magyar nyelvű táblát helyeztek ki (8. kép).

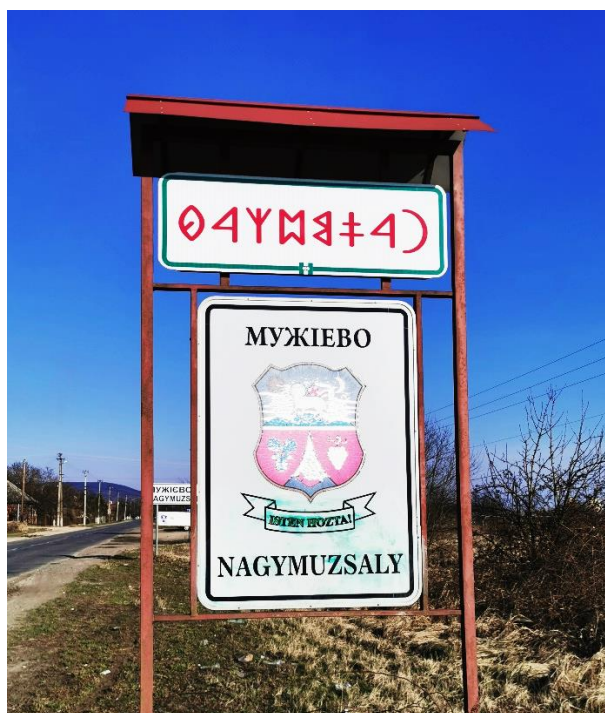

7. kép. Nagymuzsaly „helyreállított” kétnyelvű névtáblája 2020 őszen

8. kép. Nagymuzsaly 2021 nyarán kihelyezett ukrán–magyar nyelvű névtáblája

Nagymuzsalyban azonban az ellenkező példa is előfordul: amikor egy nyelvet törölni akarnak a nyilvános térből. A község UMDSZ által kihelyezett településnév- és üdvözlőtábláján ismeretlenek zöld festékszóróval lefújták a magyar nyelvű szöveget (9. kép).

9. kép. A magyar szöveget festékszóróval fújták le Nagymuzsaly nem hivatalos névtábláján

Nagybereg határában kétnyelvű hivatalos névtábla (10. kép), valamint az egyik érdekvégyesítő szervezet által készített szintén kétnyelvű tábla van kihelyezve. Az UMDSZ által kihelyezett táblára utólag erősítették rá a rovásírásos névtáblát, amellyel azonban kitalarták a község ukrán nyelvű megnevezését (11–12. kép).

10. kép. Nagybereg ukrán–magyar nyelvű hivatalos névtáblája

11–12. kép. Nagybereg UMDSZ-es névtáblája 2010-ben (balra) és 2021-ben (jobbra)

Mint fentebb említettük, Nagymuzsalyban 2021 nyarán a korábbi névtáblát lecserélték, helyére kétnyelvű hivatalos névtábla került. Ezzel szemben más településeken számtalan ellenpéldát tapasztalhatunk. Az elmúlt egy évben több község határába is ukrán egy-nyelvű hivatalos táblát helyezett ki a közútkezelő cég. A 13. fotó 2020 őszén készült egy Beregszásztól 11 km-re található magyar faluban, Badalóban. A fotón látható, hogy a hivatalos névtáblákhoz hasonló fehér alapú táblán, továbbá az önkormányzat által kihelyezett helységnev- és üdvözlőtáblán a község megnevezése ukránul és magyarul is szerepel. 2021 kora őszén a fehér alapon fekete feliratú kétnyelvű tábla eltűnt, ellenben a korábbi táblától kb. 100-150 méterre új ukrán nyelvű táblát helyeztek ki (14. kép).

13. kép. Kétnyelvű helységnevtáblák Badaló határában 2020 őszén

14. kép. Egynyelvű névtábla Badaló szélén, 2021-ben

Badalóhoz hasonlóan Kárpátalja legnagyobb magyarlakta falujában, Nagydobronyban is névtáblacsere történt. A korábbi ukrán–magyar nyelvű tábla eltűnt (15. kép), helyére egy ukrán nyelvű, valamint az ukrán megnevezésből transliterált latinbetűs feliratú tábla került (16. kép).

15. kép. Nagydobrony kétnyelvű névtáblája

16. kép. Nagydobrony névtáblája 2021-ben: a település ukrán megnevezése alatt kisebb betűmérettel a falu ukrán nevének latinbetűs átírata olvasható

A magyar nyelvű helységnevtáblák szimbolikus funkcióját leginkább Beregrákos településnév- és üdvözlőtáblája szemléltetheti. Az ukrán–magyar nyelvhatár közelében elhelyezkedő munkácsi járási településen a 2001-es népszámlálás során a lakosság 45,58%-a vallotta magát magyar anyanyelvűnek.¹⁶ A nagydobronyi névtáblához hasonlóan a község határában kihelyezett hivatalos táblán a falu ukrán megnevezése, valamint annak latinbetűs transliterációja látható. A községben beljebb haladva, Beregrákos egyik mellékut-

¹⁶ <https://database.ukrcensus.gov.ua/>

cájában egy, a KMKSZ által állíttatott kétnyelvű helységnév- és üdvözlőtáblával is találkozhatunk (17. kép). A rendhagyó helyen kihelyezett névtábla azt hivatott jelezni, itt kezdődik a település magyar része, ezen a területen többségében magyarok élnek.

17. kép. Beregrákos KMKSZ által állíttatott névtáblája a település egyik utcájában

3.3. Beregszász helynévtáblái

A kárpátaljai magyarság kulturális, gazdasági és politikai központja Beregszász városa. Amikor az első világháború után a mai Kárpátalja területe és vele együtt Beregszász Csehszlovákia része lett, az 1920. évi 266. számú törvény, illetve az 1921. évi 324. számú kormányrendelet – több más település nevének megváltoztatásával egyetemben – Beregszász hivatalos nevét *Berehovo* alakban határozta meg (Beregszászi 2004: 74, Dobos 2021: 51).

A régió és vele együtt Beregszász a második világháború után a Szovjetunióhoz került. Az új államhatalom számos falu nevét szinte azonnal megváltoztatta.¹⁷ Beregszász névváltoztatására másképp került sor.

Az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaság Legfelsőbb Tanácsának (parlamentjének) Elnöksége 1946. január 22-i rendeletével létrehozta a Kárpátontúli területet (ukránul:

¹⁷ Lásd az 1946. június 25-én erről kiadott rendeletet: Указ Президії Верховної Ради УРСР від 25.6.1946 «Про збереження історичних найменувань та уточнення і впорядкування назв населених пунктів Закарпатської області». <https://bit.ly/3Jf49Ky>

Закарпатська область) a Szovjetunióhoz tartozó Ukrajnán belül. Ebben az ukrán nyelvű ukázban a város neve *Берегове* (Berehove) alakban szerepelt.¹⁸ Ugyanezen a napon a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnöksége ugyanolyan szövegű rendeletet adott ki a Kárpátontúli terület (oroszul: *Закарпатская область*), vagyis Kárpátalja megye létrehozásáról; a szövetségi szintű rendelet természetesen orosz nyelven készült, és ebben Beregszász városának nevét *Берегово* (Berehovo) alakban tüntették fel.¹⁹ Mivel a Szovjetunióban az orosz nyelv privilegizált helyzetben volt, a szovjet korszakban a város nevének nem az ukrán *Berehove*, hanem az orosz *Berehovo* változatát használták elsősorban, sokáig a magyar nyelvű írott szövegekben is.²⁰

A Szovjetunió végnapjaiban és a függetlenné váló Ukrajnában Beregszász város polgársága többször tett kísérletet arra, hogy a település megnevezése ukránul is *Берегсас* (*Берегсас*) legyen. Az 1990. november 25-én a város nevééről tartott népszavazáson 14 478 szavazó közül 12 457 (86%) voksolt a *Берегсас* / Beregszász név mellett, 1 001 pedig ellene (7%)²¹, 324 szavazólap érvénytelen volt²²; a megyei hatóságok azonban nem támogatták a kezdeményezést, így a kérdés nem került a kijevi parlament elé. A kérdés továbbra is napirenden szerepelt²³, és 2010. október 31-én a helyhatósági választásokkal egyszerre ismét népszavazást rendeztek a kérdésben (18. kép).

18. kép. A Beregсас/Beregszász névváltozat mellett kampányoló plakát a 2010. október 31-i népszavazás előtt a város főterén található kultúrház homlokzatán

¹⁸ Указ Президії Верховної Ради УРСР Про утворення Закарпатської області у складі Української РСР від 22 січня 1946 року. <https://bit.ly/3uKbhul>

¹⁹ УКАЗ Президиума Верховного Совета СССР от 22 января 1946 года Об образовании Закарпатской области в составе Украинской ССР. <https://bit.ly/3syJuKQ>

²⁰ Lásd: Jó szórakozás karantén idején: az Arcanum Digitális Tudománytár. <https://bit.ly/3sC1SIV>

²¹ Lásd a Beregi Hírlap című járási lap 1990. évi november 27-i számának első oldalán megjelent rövid híradást.

²² Berehovo = Beregszász. Beregi Hírlap 2010. július 17., 1. oldal.

²³ Lásd például a Beregi Hírlap 2007. április 14-i számának 7. oldalán Mi a helyes: Berehovo vagy Beregszász? címmel megjelent írást.

Bár a voksolók többsége ismét a *Берегсзас*–*Beregszász* névalak mellett szavazott, az alacsony részvételi arány miatt a referendum eredménytelen volt (Vehes és mtsai szerk. 2011: 193 és 251–252; Cserniczkó 2013: 319–320).

Mivel a város történelmi nevének visszaállítása nem történt meg, a település hivatalos ukrán nevéként továbbra is a szovjet korszakban megszokott *Берегово* (Berehovo) alakot használták ukránul, magyarul azonban a *Beregszász* használata volt természetes. Ez a kettős, *Берегово*–*Beregszász* helységnév került fel a város határában kihelyezett táblákra is (19. kép).

19. kép. Beregszász kétnyelvű névtáblája 2015-ben

2012-ben több magyar település hivatalos ukrán–magyar kétnyelvű névtábláját eltávolították, s az újonnan kihelyezett táblákon a település ukrán megnevezése, valamint annak latin betűs átírata volt látható. A névtáblák cseréjét a közútfenntartó azzal magyarázta, hogy így a lengyel–ukrán közös szervezésű labdarúgó Európa-bajnokság mérkőzéseire érkező szurkolók könnyebben tájékozódhatnak.²⁴ Beregszász város hivatalos névtábláját is lecserélték, ismeretlenek azonban az ukrán *Берегово* és a szláv névváltozatból transliterált *Beregovo* alá a *Beregszász* megnevezést is felfestették (20. kép, Cserniczkó 2015: 76, 2019: 116).

A 2004-es „narancsos forradalom” és a 2014-es „méltóság forradalma” után egész Ukrajnában erősödött az ukrán nemzeti öntudat. Ennek jegyében Beregszász nevének oroszosabban hangzó *Берегово* (Berehovo) alakját ukránul *Берегове* (Berehove) formában kezdték el használni, és ez a névalak került be a hivatalos ukrainai településnévtárba is.²⁵ A politikai átalakulásokkal összefüggő változások következtében a város összes hivatalos és nem hivatalos névtábláját lecserélték, melynek mindegyike ukrán–magyar kétnyelvű lett (21–23. kép).

²⁴ Magyar helységnévtáblákat távolítottak el. <https://bit.ly/3BhyFAX>

²⁵ Адміністративно-територіальний устрій Закарпатської області. <https://bit.ly/3uMgstU>

20. kép. Magyar felirattal kiegészített tábla Beregszász határában, 2012-ben

21–23. kép. Beregszász helységnévtáblái 2021-ben

3.4. Aknaszlatina

A Técsői járásban található Aknaszlatina lakosságának 56,52%-a román, 24,30%-a magyar anyanyelvűnek vallotta magát a 2001-es census során. A *Kárpátalja* hetilap 2003. május 16-án²⁶ kelt számának egyik olvasói leveléből megtudhatjuk, a Szovjetunió szétesését követően voltak próbálkozások, hogy a település történelmi magyar neve is kihelyezésre kerüljön, ám ezek a próbálkozások sokáig eredménytelenek maradtak: a kihelyezett közúti táblán csak ukránul és románul volt olvasható a település megnevezése. A 2002-es polgármester-választás azonban fordulatot hozott az ügyben. A magyarországi kapcsolatoknak köszönhetően a település ajándékba kapott egy zománcozott névtáblát a község magyar megnevezésével, az akkori polgármester pedig végig vitte a névtábla kihelyezésének engedélyeztetését (Sóbányi 2003). Ennek köszönhetően a településen három nyelvű (ukrán–román–magyar) helynévtábla volt. Egy 2016-ban készült fotón (24. kép) még ez a három nyelvű tábla látható, 2021-ben a magyar felirat sajnos már eltűnt, a település neve csak ukrán és román nyelven olvasható (25. kép).

24. kép. Aknaszlatina ukrán–román–magyar helynévtáblája 2016-ban

25. kép. Aknaszlatina ukrán és román nyelvű helynévtáblája 2021-ben

²⁶ <https://bit.ly/3rKeLuX>

3.5. A románok lakta települések névtáblái

Aknaszlatinát elhagyva, a főúton tovább haladva kelet felé Tiszafejéregyházra (ukránul: *Біла Церква*, románul: *Biserica Alba*) érünk. A falu fából faragott helységnév- és üdvözlőtábláján a település megnevezése, illetve a köszöntőszöveg román és ukrán nyelven is olvasható. A felirat fölött középen látható Ukrajna címere (26. kép). A hivatalos helységnévtábla szintén ukrán és román nyelvű (27. kép).

26. kép. Tiszafejéregyház román–ukrán nyelvű egyedi üdvözlőtáblája a település határában

27. kép. Tiszafejéregyház ukrán–román nyelvű hivatalos helységnévtáblája

A szomszédos Alsóapsán (ukránul: *Нижня Апша*, románul: *Apsa de Jos*) hasonló stílusú, fafaragásos táblát láthatunk, de itt a település nevét tartalmazó tábla alapszíne kék-sárga, középen a település első írásos említésének éve, a település ékességeként számító 18. században épült görögkatolikus fatemplom, valamint legfelül a járás ukrán nyelvű megnevezése szerepel (28. kép). A hivatalos helységnevtábla ukrán-román kétnyelvű (29. kép).

28. kép. Alsóapsa kétnyelvű helységnevé- és üdvözlőtáblája

29. kép. Alsóapsa hivatalos helynévtáblája

Szorospatak (ukránul: *Глибокуї Помік*, románul: *Stramtura*) helységnev- és üdvözlőtábláján az üdvözlőszöveg csak ukrán nyelven, míg a település megnevezése ukrán és román nyelven is olvasható. A táblán megjelenik Ukrajna és Románia nemzeti címere is (30. kép).

30. kép. Szorospatak helységnev- és üdvözlőtáblája

3.6. A németek és szlovákok által lakott helységek névtáblái

A legtöbb magyarok és románok által lakott településsel ellentétben a németek és szlovákok saját községükben nem alkotnak többséget, helynévtábláikon azonban az ukrán nyelv mellett a kisebbségi nyelv is megjelenik. Alsóschönborn (ukránul: *Шенборн*, németül: *Schönborn*) Munkács mellett található. A hivatalos helységnevtábla ukrán–német feliratú (31. kép). A település szélén található egyedi helységnev- és üdvözlőtábla ukránul és németül üdvözli a községbe érkezőket és köszön el a távozóktól (32. és 33. kép).

31. kép. Alsóschönborn kétnyelvű névtáblája a település határában

32. és 33. kép. Alsóschönborn ukrán és német nyelvű helynév- és üdvözlőtáblája

A másik német anyanyelvűek (34%) által lakott település Pósháza (ukránul: *Павшино*, németül: *Pausching*), amely szinte teljesen egybeépült Munkáccsal, és a városba bevezető úton, lakóházak között találkozunk a kétnyelvű (ukrán–német) településnévtáblával (34. kép).

34. kép. Pósháza ukrán–német nyelvű helységnevtáblája

Órdarma (ukránul: *Сторожниця*, szlovákul: *Storožnica*) községben a szlovák (19%) anyanyelvűek mellett magyarok (7,5%) is élnek. A település nem hivatalos névtábláján a község címere alatt apró betűkkel magyarul is olvashatjuk a település nevét, illetve a *Jovro* megnevezést, ami a település bizonyos részeinek történelmi elnevezése volt (35. kép).

35. kép. Órdarma ukrán–szlovák–magyar nyelvű településnév-táblája

4. Összefoglalás

Az 1991-ben függetlenné vált Ukrajna szuverenitása első időszakában viszonylag széles jogokat biztosított a kisebbségi nyelvek használatára; az ukrán politikai elit azonban hamarosan nemzetiesítésbe, homogén nemzetállam építésébe kezdett, ami a nyelvi jogi szabályozás alakulásában is tetten érhető (Csernicskó–Fedinec 2016, Csernicskó 2016). Az ukrán kormányzatok utóbbi években olyan nyelvi jogi döntéseket hoztak, amelyek fokozatosan és folyamatosan szűkítik a kisebbségi nyelvek használatához fűződő jogokat (Brenzovics et al. 2020, Csernicskó et al. 2020, Csernicskó–Tóth 2021). A jogszűkítés mértéke mára oly jelentőssé vált, hogy a 2019-es államnyelvi törvény elfogadása óta Kijev nem teljesíti a nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezmény és a regionális vagy kisebbségi nyelvek európai kartája ratifikálásával önként vállalt nemzetközi kötelezettségvállalásait (Brenzovics et al. 2020, Csernicskó et al. 2020). A jogszűkítés egyik látványos példája a kétnyelvű, a kisebbségek nyelvén is megjelenő helységnevtáblák ukrán egynyelvű táblákra cserélése.

Az ukrainai politikai hatalom az ukrán mint egyetlen államnyelv erőteljes támogatását, a kisebbségi nyelvek használati körének visszaszorítását – a Krím orosz megszállására és a kelet-ukrainai fegyveres konfliktusra hivatkozva – biztonságpolitikai okokkal indokolja (Kontra 2021, Csernicskó–Kontra 2022).

Ha a nemzetközi szervezetek, köztük az Európa Tanács, az Európai Unió, az EBESZ, az ENSZ, a NATO stb. nem lépnek fel a nemzeti kisebbségek jogainak folyamatos és fokozatos szűkítése ellen, akkor passzivitásukkal bűnrészesek lesznek az ukrainai nemzeti kisebbségek jogainak erodálásában (Fiala-Butora 2018, 2020). Ez pedig olyan precedenst teremthet, aminek következtében egy kisebbséget bármikor meg lehet fosztani azoktól a

jogaitól, amelyeket korábban megszerzett egy államban. Ez esetben a homogén nemzet-államokat építő országokat Ukrajna példája arra sarkallhatja, hogy erre az útra lépjenek, ami új európai konfliktusokat eredményezhet (Kontra 2021, Cserniczkó–Kontra 2022). Ez pedig senkinek sem érdeke.

Irodalom

- Beregszászi Anikó 1996. Language Planning issues of Hungarian Place-names in Subcarpathia. *Acta Linguistica Hungarica* 43: 1–8.
- Beregszászi Anikó 1997. Magyar helységnevek Kárpátalján a nyelvi tervezés tükrében. In: B. Gergely Piroska – Hajdú Mihály szerk. *Az V. Magyar Névtudományi Konferencia Előadásai (Miskolc, 1995. augusztus 28–30.)* (A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 209. szám.) I. kötet. Budapest–Miskolc: Magyar Nyelvtudományi Társaság – Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Intézete, 356–361.
- Beregszászi Anikó 2004. Magyar neve? Az ukrainai földrajzi nevek magyar használatáról. In: Beregszászi Anikó – Cserniczkó István. *...itt mennyit ér a szó? Írások a kárpátaljai magyarok nyelvhasználatáról*. Ungvár: PoliPrint, 71–89.
- Beregszászi Anikó 2005. „Csata” a szimbolikus térért, avagy a látható/láthatatlan anyanyelv. In: Beregszászi Anikó és Papp Richárd szerk. *Kárpátalja. Társadalomtudományi tanulmányok*. Budapest–Beregszász: MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet – II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 158–163.
- Beregszászi Anikó – Cserniczkó István 2003. A magyar nyelv használatának lehetőségei Kárpátalján de jure és de facto. In: Nádor Orsolya és Szarka László szerk., *Nyelvi jogok, kisebbségek, nyelvpolitika Kelet-Közép-Európában*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 110–122.
- Beregszászi Anikó – Cserniczkó István – Ferenc Viktória 2014. *Nyelvi jogaink és lehetőségeink. Útmutató és tájékoztató a nyelvtörvény gyakorlati alkalmazásához kárpátaljai magyaroknak*. Budapest: Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.
- Brenzovics László – Zubánics László – Orosz Ildikó – Tóth Mihály – Darcsi Karolina – Cserniczkó István 2020. *A nyelvi jogok folyamatos szűkítése Ukrajnában*. Beregszász–Ungvár: KMKSZ.
- Cserniczkó István 2013. *Államok, nyelvek, államnyelvek. Nyelvpolitika a mai Kárpátalja területén (1867–2010)*. Budapest: Gondolat Kiadó.
- Cserniczkó István 2015. Nyelvek vetélkedése a nyelvi tájképben: kárpátaljai példa. *Alkalmazott Nyelvtudomány* 2015/1–2: 71–84.
- Cserniczkó István 2016. *Nyelvpolitika a háborús Ukrajnában*. Ungvár: Autdor-Shark.
- Cserniczkó István 2019. *Fények és árnyak Kárpátalja nyelvi tájképéből*. Ungvár: Autdor-Shark.
- Cserniczkó István – Fedinec Csilla 2016. Four Language Laws of Ukraine. *International Journal on Minority and Group Rights* 23: 560–582. DOI: 10.1163/15718115-02401004
- Cserniczkó István – Hires-László Kornélia – Karmacsi Zoltán – Márku Anita – Máté Réka, Tóth-Orosz Enikő 2020. *Tévút az ukrán nyelvpolitikában: Ukrajna törvénye „Az ukrán mint államnyelv működésének biztosításáról” (elemző áttekintés)*. Törökbálint: Termini Egyesület.
- Cserniczkó István – Hires-László Kornélia – Karmacsi Zoltán – Márku Anita – Máté Réka – Tóth-Orosz Enikő 2021. *A magyarok és a magyar nyelv Kárpátalján*. Törökbálint: Termini Egyesület.

- Csernicskó István – Kontra Miklós 2022. The Linguistic Human Rights Plight of Hungarians in Ukraine. In: Skutnabb-Kangas, Tove – Phillipson, Robert (eds.) *The Handbook of Linguistic Human Rights*. Oxford: Wiley Blackwell.
- Csernicskó István – Márku Anita 2021. Ízelítők a Termini magyar–magyar szótár kárpátaljai anyagából. *Magyar Nyelvőr* 145(2021)/4: 417–431. DOI: 10.38143/Nyr.2021.4.417
- Csernicskó István – Tóth Mihály 2021. *A kárpátaljai magyar közösség nemzetiségi és nyelvi jogai*. Budapest: Nemzetpolitikai Kutatóintézet.
- Dobos Sándor 2021. Községnevváltozások és -rendezések a mai Kárpátalja területén (1898–2000). In: Csatóry György főszerk. *Kárpátalja története. Örökség és kihívások*. Beregszász–Ungvár: II. RF KMF – „RIK-U” Kft., 50–64.
- Fiala-Butora, János 2018. Implementation of the Framework Convention for the Protection of National Minorities and the European Language Charter: Unified Standard or Divergence? *Hungarian Journal of Minority Studies* II: 721.
- Fiala-Butora, János 2020. The Controversy Over Ukraine’s New Law on Education: Conflict Prevention and Minority Rights Protection as Divergent Objectives? *European Yearbook of Minority Issues* 17: 233–261. DOI: 10.1163/22116117_01701011
- Karmacszi Zoltán 2014a. Település- és utcanevek Kárpátalja magyarlakta településein, In: Beregszászi Anikó, Hires-László Kornélia szerk. *Meszelt falakon túl, Születésnap i köszöntőkötet Kótyuk István tiszteletére*. Beregszász: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. 87–98.
- Karmacszi Zoltán 2014b. Vizuális kétnyelvűség: az új nyelvtörvény adta lehetőségek. In: Bárány Erzsébet – Csernicskó István szerk. *Українсько-угорські міжмовні контакти: минуле і сучасність. Матеріали міжнародної наукової конференції / Az ukrán–magyar nyelvi kapcsolatok múltja és jelene. Nemzetközi tudományos konferencia előadásai : Nemzetközi konferencia előadásai*. Ungvár: Vydavnytvo V. Pagyak Kiadója, 120–131.
- Kontra Miklós 2021. (Linguistic) Human Rights and/or Security Policy. *Foreign Policy Review* 2: 62–72.
- Molnár D. István 2018. *Perifériáról perifériára. Kárpátalja népessége 1869-től napjainkig*. Budapest: MTA TK Kisebbségkutató Intézet – Kalligram Kiadó.
- Molnár D. István 2021a. Kárpátalja népessége. In: Csatóry György főszerk. *Kárpátalja története. Örökség és kihívások*. Beregszász–Ungvár: II. RF KMF – „RIK-U” Kft., 32–49.
- Molnár D. István 2021b. Kárpátalja lakosságának területi eloszlása az újonnan kialakított közigazgatási rendszer tükrében. In: Molnár D. Erzsébet és Molnár Ferenc szerk.: *Társadalomtudományi tanulmányok, A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpontjának tanulmánykötete*. Beregszász–Ungvár: II. RF KMF – „RIK-U” Kft.
- Molnár D. István 2021c. Kárpátalja lakosságának területi eloszlása az újonnan kialakított közigazgatási rendszer tükrében. <https://lehoczkyintezet.uz.ua/2021/04/25/karpatalja-lakossaganak-területi-eloszlása-az-újonnan-kialakított-kozigazgatási-rendszer-tukreben/>
- Molnár József – Molnár D. István 2005. *Kárpátalja népessége és magyarsága a népszámlálási és népmozgalmi adatok tükrében*. Beregszász: KMPSZ Tankönyv- és Taneszköz Tanácsa.
- Sóbányi Imre 2003. Magyar nyelvű helységnevtáblák Aknaszlatinán. Olvasói levél. *Kárpátalja*. 2003. május 16., 122. szám.

- Tóth Mihály – Csernicskó István 2014. *Tudományos-gyakorlati kommentár Ukrajnának az állami nyelvpolitika alapjairól szóló törvényéhez*. Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó.
- Vehes Mikola, Molnár D. István, Molnár József, Osztapec Jurij, Oficinszkij Roman, Tokar Mariana, Fedinec Csilla és Csernicskó István szerk. 2011. *Хроніка Закарпаття 1867–2010 / Kárpátalja évszámokban 1867–2010*. Ужгород–Ungvár: Hoverla.

A kötet szerzői

Bárány Erzsébet, PhD

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Filológia Tanszék, docens
ORCID: 0000-0001-8395-5475

Beregszászi Anikó, PhD, habil., professzor

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Filológia Tanszék, tanszékvezető
ORCID: 0000-0001-6860-7579

Csernicskó István DSc, habil., professzor

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, rektor
Pannon Egyetem (Veszprém), egyetemi tanár
ORCID: 0000-0003-4512-988X

Csurman-Puskás Anikó

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Filológia Tanszék, tanársegéd
ORCID: 0000-0001-8018-621X

Dobsa Beáta

Pannon Egyetem, Többnyelvűségi Nyelvtudományi Doktori Iskola, doktorjelölt
Mathias Corvinus Collegium (Beregszász), régióvezető

Dudics Lakatos Katalin, PhD

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Filológia Tanszék, docens
ORCID: 0000-0003-1354-4421

Fábián Márta

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Filológia Tanszék, adjunktus
ORCID: 0000-0002-5549-1156

Fedinec Csilla, PhD

Társadalomtudományi Kutatóközpont (Budapest) tudományos főmunkatárs
ORCID: 0000-0002-9156-9002

Gazdag Vilmos, PhD

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Filológia Tanszék, docens
ORCID: 0000-0002-9331-2307

Hires-László Kornélia, PhD

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék, docens

Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont, intézetvezető

ORCID: 0000-0003-2017-3999

Huszi Ilona, PhD

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Filológia Tanszék, docens

ORCID: 0000-0002-1900-8112

Karmacsi Zoltán, PhD

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Filológia Tanszék, docens

Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont, kutató

ORCID: 0000-0002-1483-9750

Kész Réka

Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola, PhD-hallgató

Lechner Ilona, PhD

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Filológia Tanszék, docens

ORCID: 0000-0001-7235-6506

Mambetaliev, Askar

Pannon Egyetem, Többsz nyelvűségi Nyelvtudományi Doktori Iskola (Veszprém), doktorjelölt

Márku Anita, PhD

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Filológia Tanszék, docens

Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont, kutató

ORCID: 0000-0001-8976-117X

Máté Réka

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Filológia Tanszék, asszisztens

Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont, kutató

Pannon Egyetem, Többsz nyelvűségi Nyelvtudományi Doktori Iskola (Veszprém), doktorjelölt

ORCID: 0000-0003-3598-4057

Sütő Krisztina

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont, kutató

ORCID: 0000-0001-8545-8106

Szakál Imre, PhD

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék, docens

ORCID:0000-0003-2017-3999

Tóth-Orosz Enikő

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont, kutató

ORCID: 0000-0002-8588-6626

Zhumabaeva, Mairamgul

Pannon Egyetem, Többnyelvűségi Nyelvtudományi Doktori Iskola (Veszprém), PhD-hallgató